

КОТЛЯРСЬКА СІЛЬСЬКА РАДА

с. Котлярка, центр сільської ради

Розташоване за 16 км на північний захід від районного центру та залізничної станції Попільня. Через село протікає річка Безименка. Проходить автошлях Житомир–Сквира. Дворів – 178. Населення – 460 осіб.

Село відоме з XVIII століття.

В архівних документах віднайдено лист, відправлений Попільнянському райкому партії в листопаді 1933 року Управою Робітничо-селянської міліції, де зазначено, що жителька села Котлярка Колісниченко Домка Остапівна торгувала на ринках міста Києва забороненими продуктами.

В постанові бюро Попільнянського РПК від 19.04.1933 року зазначено, що в селі Котлярка низьке відвідування учнями школи, значна частина учнів ходить на роботу в колгосп, це переважно в тих школах, де не організовано й досі гарячих сніданків.

Досить точно розповідає про ті страшні дні 1933-го стаття сількора Миколи Грицюка з села Котлярка в районній газеті «Перемога». В основі розповіді – спогади свідків лихоліття голоду – Т. Вільчинського, Л. Баладинської, П. Гаврилюка, Г. Моцака, Б. Маціївського, Г. Кашперського, С. Можарівського та інших жителів села.

В Котлярці розкуркулювали хазяйновитих, працелюбних, як і скрізь, людей, адже жодного куркуля в селі не було. Інструкція наказувала, що залишати не можна нічого. Станіслав Добровінський та інші запопадливі підлабузники були невмолими, витрушували усе, що могли, не зважали ні на просьби, ні на сльози, ні на прокльони. А в березні все почалося.

Приречене на голодну смерть село заніміло. Люди отупіли, збайдужіли, перестали жаліти один одного.

З потеплінням над селом завис стійкий трупний сморід. Частіше вмирили чоловіки. Дехто з них їхав до міста, щоб роздобути хліба. У квітні припинились заняття в школі, бо нікому було ходити до неї, одні діти повмирили, а інші не тільки не мали сил сидіти на уроках, а й навіть дійти до школи. Були й такі батьки, котрі з відчаю напризволяще кидали своїх дітей, а самі тікали світ за очі.

Вмирили цілими сім'ями. Так, у хаті Бурятських, де, крім старих батьків, проживали дві сім'ї синів Антона та Яника, вмерло 16 чоловік, серед них 10 дітей. Лише двійко малих вижило в сільському інтернаті.

Голодною смертю разом померло подружжя Танаська та Олекса Вітцівські. А двоє Олексиних дітей знайшли опісля на печі, куди вони сховалися від голоду. Ледве їх врятували.

Зі спогадів старожилів села, померлих від голоду в 1932–1933 роках хоронили на відстані 1 км від сільської ради, на сільському цвинтарі з правої сторони автотраси Житомир–Сквира. Зі свідчень очевидців, в селі від голоду померло в роки Голодомору орієнтовно 360 чоловік. Встановлено прізвища 91 особи.

За 80 м від центрального входу на сільський цвинтар в 1993 році на місці масового захоронення жертв Голодомору встановлено дубовий хрест з написом: «1932–1933 рр.».

Щорічно в другу неділю після Пасхи на місці захоронення жертв Голодомору проводиться поминальна панахида.

Свідчення очевидців

*Сокирко Станіслава Адамівна,
1918 р.н. Уродженка с. Котлярки.*

В селі Котлярка в 1933 році був дитячий будинок для дітей-сиріт, яких там було багато. Ми, підлітки, ходили їх няньчити. До кінця року вони майже всі померли від голоду. А ще в селі були люди, які в голодовку на цвинтарі з мертвих зрізали м'ясо, варили його і їли. Наш батько говорив, що краще померти від голоду, аніж їсти мертвечину.